

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo narei
Agnei Zuokienei

2012-04-13
Į 2012-04-12

Nr. 4-01-2029
Nr. 570

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

DĖL POLIGRAFO NAUDOJIMO

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT) išnagrinėjo Jūsų 2012 m. balandžio 12 d. raštą Nr. 570 (STT 2012-04-12 registracijos Nr. 5-01-2118) „Dėl poligrafo naudojimo“.

Pagal Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymo (Žin., 2000, Nr. 75-2273) (toliau – Įstatymas) 4 straipsnio 1 dalies 5 punktą, STT yra tyrimo poligrafu subjektas, tačiau praktinėje veikloje poligrafo nenaudoja ir neturi tyrimo poligrafu specialistų, todėl neturi ir praktinės poligrafo naudojimo patirties.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (Žin., 2002, Nr. 37-1341) poligrafo naudojimas nereglementuotas, o Įstatymo 10 straipsnio 1 dalis nustato, kad tyrimo poligrafu išvada yra naudojama kaip papildoma informacija, apibūdinanti tiriamą asmenį ir jo aplinką, toks poligrafo naudojimo teisinis reglamentavimas turi tiesioginę įtaką tyrimo poligrafu paskirties ir tyrimo rezultatų vertinimui baudžiamajame procese, teismams nagrinėjant baudžiamąsias bylas. Pastarųjų metų Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad tyrimo poligrafu išvados nelaikytinos įrodymais, patvirtinančiais ar paneigiančiais asmens kaltę, pavyzdžiui:

- „nuteistojo <...> gynėjas yra teisus teigdamas, kad psichofiziologinio tyrimo išvados, o tuo pačiu ir šį tyrimą atlikusio specialisto paaiškinimai teisme BPK 20 str. 4 d. prasme negali būti pripažinti teisėtu būdu gautais duomenimis, nes juos ikiteisminio tyrimo pareigūnai gavo įstatyme nenurodytu būdu.

2000 m. rugpjūčio 29 d. Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatyme Nr. VIII-1906 ir BPK nėra numatyta galimybė įtariamųjų parodymų teisingumą tikrinti naudojant poligrafą. Todėl

šiais duomenimis pirmosios instancijos teismas nepagrįstai grindė apkaltinamąjį nuosprendį.“ (Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. sausio 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-100/2011).

- „BPK 20 straipsnis numato, kad įrodymai baudžiamajame procese yra įstatymų nustatyta tvarka teisėtais būdais gauti duomenys, kuriuos galima patikrinti Baudžiamojo proceso kodekse numatytais proceso veiksmais. Tyrimas poligrafu nėra įteisintas Baudžiamojo proceso kodekse, o Poligrafo naudojimo įstatymas nesiejamas su baudžiamuoju procesu. Teismas gali naudoti tik tas priemones, kurias numato Baudžiamojo proceso kodeksas.“ (Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. kovo 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-108/2011).

- „nei baudžiamojo proceso įstatymas, nei 2000 m. rugpjūčio 29 d. Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymas nenumato galimybės įtariamojo parodymų teisingumo tikrinti panaudojant poligrafą. Taigi, atlikto psichofiziologinio tyrimo rezultatai, užfiksuoti specialisto išvadoje, negali būti vertinami kaip įrodymas, patvirtinantis ar paneigiantis <...> kaltę.“ (Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. vasario 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-56/2012).

- „teismas gali vertinti tik tuos bylos duomenis, kurie yra įforminti nustatyta baudžiamojo proceso tvarka. Tyrimas poligrafu nėra įteisintas Baudžiamojo proceso kodekse, o Poligrafo naudojimo įstatymas nesiejamas su baudžiamuoju procesu, todėl tyrimo, atlikto poligrafu, rezultatai BPK 20 straipsnio prasme nelaikomi įrodymais ir jais negalima grįsti nuosprendį“. (Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. balandžio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-285/2012).

Sprendžiant dėl poligrafo naudojimo galimybių išplėtimo tiriant nusikalstamas veikas ir bausmių vykdymo metu, STT nuomone, reikalinga suinteresuotų institucijų atstovų, mokslininkų, poligrafo specialistų diskusija. STT nuomone, atskirais atvejais atliekant ikiteisminius tyrimus ir turint duomenų apie galimai tikrovės neatitinkančius įtariamųjų, kaltinamųjų parodymus, poligrafo naudojimas galėtų būti tikslingas kaip vienas iš elementų, vertinant parodymų teisingumą.

Sprendžiant dėl poligrafo naudojimo reglamentavimo, STT nuomone, taip pat atsižvelgtina į šiuos reikšmingus aspektus:

1. Numatant poligrafo naudojimą tiriant tam tikras nusikalstamas veikas, įvertinus aukščiau nurodytą teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką, reikėtų tam tikrų Įstatymo pakeitimų, taip pat galimai reikėtų Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso pakeitimų.

2. Atliekant tyrimą poligrafu reikia specialiųjų žinių, todėl numatant poligrafo naudojimą tiriant nusikalstamas veikas, jis baudžiamajame procese turėtų būti atliekamas užduoties specialistui ar nutarties skirti ekspertizę pagrindu, atitinkamai, įforminamas specialisto išvados ar ekspertizės akto forma.

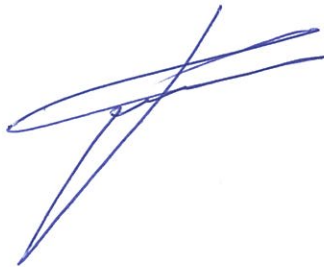
3. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 3 dalį draudžiama versti duoti parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimus giminaičius. Kadangi atliekant tyrimą

poligrafu fiziologinių reakcijų asmuo iš esmės negali kontroliuoti, o tyrimas skirtas parodymų teisingumui tikrinti ir jo išvados galėtų būti naudojamos prieš asmenį, manytina, kad baudžiamajame procese įtariamojo ar kaltinamojo tyrimas poligrafu gali būti atliekamas tik jų sutikimu.

4. Numatant poligrafo naudojimą tiriant tam tikras nusikalstamas veikas, tikslinga įvertinti žmogiškųjų, techninių ir (ar) finansinių išteklių poreikį, taip pat atsižvelgti ir į numatomus galimus baudžiamąjo proceso dalyvių prašymus dėl tyrimo poligrafu atlikimo tikrinant jų parodymų teisėtumą.

Pagarbiai

Direktorius

Žimantas Pacevičius

E. Radzevičius, tel. (8706) 63 415

R. Merkininkas, tel. (8706) 63 361